

Angelė Rudžianskaitė

Šį pavasarį, tiksliau balandžio 30 dieną, t.y. šiandien, Lietuvos televizija mini savo pirmos laidos transliavimo 60-ties metų jubiliejų. Šiandien mes neteisingai suplakame dvi sąvokas: televizija ir radijas į vieną trumpinį, o tuomet tai buvo du atskiri padaliniai. Man tuomet buvo 3,5 metų. Paklausite, o ką bendro gali turėti kaimo vaikas, su televizijos atsiradimu, kuomet ir televizorių, priėmusių pirmą transliuojamą signalą Lietuvoje buvo ne daugiau nei 30 (Metų pabaigoje jų skaičius išaugo iki 1476, neįskaitant mano tėvelio pasigaminto)? Pasirodo gali, jei to vaiko tėtis yra išradingas savamokslis, radijo ir televizijos entuziastas. 1957 m. balandžio 30 d. 19.45 buvo transliuota pirmoji televizijos programa, kurios metu buvo parodyta kino apybraiža „Tėviškėje“, vaidybinis filmas „Prologas“. Ir nors rašoma, kad pirmosios laidos buvo matomos tik Vilniuje, tai netiesa. Gyvename ant aukščiausio kalno Vilkijos apylinkėse, o dar aukštai iškelta ir paties tėtės sumontuota antena leido tą sklindantį iš Vilniaus signalą lengvai pagauti... Pirmą televizorių (viso pagamino virš 20) tėtės taip vadinamą „kombainą“ jis buvo surinkęs dar prieš 1957 metus. Geležiniame kombaino rėme tilpo stiprintuvas, lygintuvas, magnetofonas, radijas ir televizorius. Ši geležinė kampe stovėjusi spinta ir buvo tėtės pasididžiavimas, tad į pirmos televizijos laidos priėmimo iškilmes buvo pakviesti išskirtiniai naujovės vertinantys draugai. Pamenu pirmo diktoriaus Juozo Baranausko kreipinį, juodai baltą vaizdą ekrane ir diskutuojančius kaimynus. Juoko sukėlė ir mano sesės elgesys, kuri išsigandusi diktoriui parodė liežuvį. „Ką tu darai, gi jis viską mato, - pasijuokė iš jos tėtis. Kaimo, o ir visos Lietuvos gyvenime, šis įvykis buvo milžiniškas šuolis į pasaulio bendruomenę. Tad televizorius buvo mano visos vaikystės ir jaunystės palydovas. Žinoma, nesėdėjome prie jo ištisai kaip dabar jaunimas prie kompiuterių, o ir programa nebuvo ištisinė. Pirmaisiais mėnesiais laidos buvo transliuojamos 2-3 kartus per savaitę, o nuo 1961 m. – rodomos kasdien. Greitai šalia Juozo Baranausko atsirado ir žavioji diktorė Gražina Bigelytė. Mes kaimo paauglės su pavydu sekėme jos dailią figūrą, šukuosenas, bandėme siūti panašias sukneles. Ji mums buvo – Paryžius, juodai baltas Paryžius. (pirmoji spalvota programa parodyta tik 1975 metais). Po metų pradėjo veikti TV siųstuvas ir Kaune, o 1960 metais sumontuotas ir retransliatorius. Kauno studija buvo įrengta 1961 metais. Visos laidos buvo transliuojamos tiesiogiai iki 1967 metų, kuomet buvo pirmą kartą padarytas įrašas į vaizdajuostę. Tuos faktus man papasakojo a.a. Feliksas Rudžianskas (1927-2014). Televizijos autobusą su rusišku užrašu „Televidenije“, dažnai matydavau ir Vilniaus gatvėse jau būdama studentė, mat Konarskio ir Čiurlionio gatvės, kur glaudėsi Gamtos fakulteto pastatas, driekėsi šalia. Nesupratau tik, kodėl tas užrašas rusiškėmis raidėmis buvo nutepliotas. Autobusas važinėjo po visą Lietuvą filmuodamas aktualius reportažus Panoramai. Deja, tuose reportažuose vienpusiškai atsispindėdavo tik subjektyvūs socializmo pasiekimai Tarybų Lietuvos gyvenime. Gerai, kad ši medžiaga išliko ir kartais yra vėl parodoma. Tai leidžia mums suprasti ir ideologinį TV indėlį į mūsų kasdienybę, kuri reportažuose visuomet buvo kitokia, nei matėme. Pastačius retransliatorių Suvalkuose pradėjome matyti ir Lenkijos programas. Jos dėka daug žiūrovų pramoko lenkiškai. Pamenu kartą, tėtis net nuo kėdės pašoko, išvydęs ekrane Prancūzijos testo lentelę... Žinoma, tuometinę TV sunku lyginti su šiandienine, bet ir dabar negalime jos priimti besąlygiškai. Yra labai gerų kultūrai skirtų laidų, bet yra daug ir ekrano šiukšlių. Labai norėčiau, kad nebūtų pamirštas tas mūsų TV istorinis kelias, nes dabar kalbėdami apie LRT, dažnai pradėdame tik nuo 1991 metų. Džiaugiuosi kartu su visais, kad mums, duota galimybė rinktis, kad 60 darbo, bandymų, ieškojimų metų nepraėjo veltui, kad subtitrai ir vertėjai į gestų kalbą padeda ir neįgaliems žmonėms dalyvauti mūsų šalies gyvenime, susipažinti su Europos ir pasaulio kultūros lobiais. Tad sveikinu visus LRT darbuotojus, sveikinu save, savo brolių, sesę bei mūsų anūkus su tokia svarbia mūsų kraštui ir mūsų šeimai diena! Už tokius gabius ir išmintingus kaimo žmones savamokslius kaip mano a.a. Tėvelis, Feliksas Rudžianskas, gyvenęs Kauno rajone, Vilkijos kaime. Įvykis aprašytas ir str.

Br. Juršė „Antena nematomo horizonto link“, Komjaunimo tiesa, ?
Tėviškės žinios. „Vaikai turi kuo didžiuotis“. 2012 06 02